

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๐
วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๕. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๖. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายภัทร คำพิทักษ์	(ลาการประชุม)
๒. นายอัษฎา จารุจินดา	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจันทพันธ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้ออรอด

๒. นางสาววรัญญา ทศน์ศรีวงศ์

๓. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๔๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ในมาตราต่างๆ สรุปสาระสำคัญการพิจารณาได้ ดังนี้

มาตรา ๔๑

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ ขอบเขตแห่งสิทธิและการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ

ขอขเขตแห่งสิทธิและเสรีภาพซึ่งสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนได้ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้ในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๔๑ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยเร็ว และมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบ เนื่องจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐนั้น

ขอขเขตแห่งสิทธิและเสรีภาพซึ่งสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๔๑ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้บัญญัติเพิ่มสิทธิชุมชน โดยนำหลักการของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติ โดยวรรคหนึ่งเป็นการล้อความมาจากมาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในเรื่องสิทธิร้องทุกข์และสิทธิในการฟ้องส่วนราชการ

สำหรับความในวรรคสามของร่างมาตรา ๔๑ ได้เพิ่มความในตอนท้ายความว่า “...ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” เนื่องจากเดิมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลหรือชุมชนในการเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน ดังนั้น จึงได้มีการเพิ่มความดังกล่าวไว้ตอนท้ายของร่างมาตรา ๔๑ วรรคสาม ที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรตัดความในตอนท้ายของร่างมาตรา ๔๑ วรรคสาม ความว่า “...ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” ออก เนื่องจากวิธีการในการมีส่วนร่วมตามร่างมาตรานี้เป็นวิธีการในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม หากจะคงความตอนท้ายของร่างมาตรา ๔๑ วรรคสาม ไว้ ก็ควรให้ประมวลบัญญัติเป็นมาตราขึ้นมาใหม่ในเรื่องของบรรดาสิทธิต่างๆ ที่มีการบัญญัติว่าวิธีการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งจะไม่ใช่กระทบถึงสิทธิที่มีอยู่แล้วตามร่างรัฐธรรมนูญนี้

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการเสนอให้ปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรา ๔๑ โดยกำหนดให้ประชาชนสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐได้

นายธนวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า ประชาชนจะมีสิทธิเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ แต่การให้รัฐต้องรับผิดชอบต่อการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐด้วย อาจไม่เหมาะสม

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ร่างมาตรา ๒๕ วรยศสอง ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญไว้แล้ว แต่ร่างมาตรา ๔๑ เป็นการกำหนดให้บุคคลมีสิทธิฟ้องบังคับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐนั้น

ขอขเขตแห่งสิทธิและควรใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เขียนไปตมที่กฎหมายบัญญัติสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ตามหมวด ๕ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับการแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

- มีกรรมการสอบถามว่า กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐแล้ว จะสามารถฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๒๐๙ ได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐแล้ว ไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่สามารถนำกรณีดังกล่าวไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐนั้น

ขอขเขตแห่งสิทธิและควรใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เขียนไปตมที่กฎหมายบัญญัติสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ตามหมวด ๕ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับการแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๔๓/๑

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๔๓/๑ ซึ่งบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๔๓/๑ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในวง
ครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการ
ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมได้พิจารณาร่างมาตรา ๔๓/๑ แล้ว เห็นชอบตามร่างที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
นำเสนอ เนื่องจากเป็นการนำหลักการในมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๓/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๔๓/๒

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๔๓/๒ ซึ่งบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่ ต่อที่ประชุมเพื่อ
พิจารณา ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๔๓/๒ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการ
อนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย
คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นว่าเป็นการบัญญัติที่ซ้ำซ้อนกับร่างมาตรา ๕๔ ดังนั้น ควรนำหลักการดังกล่าวไป
บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๕๔

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้นำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๕๔

มาตรา ๕๔

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจ
ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้อง
ดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา
ประกอบการพิจารณาดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน
สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อน
หรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และ
ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจ
ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่าง
รุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่
เกี่ยวข้องมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน

และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา
ด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อน หรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๕๔ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชน รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ และถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของ ประชาชนหรือ ชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีสิทธิร่วม ส่งเสริมการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัด ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ด้วยดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

การออกกฎหมายหรือกฎ รัฐต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบของกฎหมายหรือกฎนั้น และต้อง
จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบ ต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เหตุที่มีการเสนอเพิ่มความ วรรคสองขึ้นมาใหม่ เนื่องจากเห็นว่าควรมีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนถึงผลกระทบ ก่อนการออกกฎ ซึ่งกฎหมายถึงการออกกฎตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕๔ ที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ เพิ่มขึ้นใหม่ โดยนำหลักการของร่างมาตรา ๔๓/๒ มาบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๕๔ วรรคสอง และตัดความที่ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอเพิ่มเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๕๔ ออกทั้งหมด โดยใช้ความว่า “บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรือ อนุญาตตามวรรคหนึ่ง” บัญญัติเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๕๔ แทน

นอกจากนี้ แก้ไขปรับปรุงถ้อยคำของร่างมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “การดำเนินการใดของรัฐ หรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพ ชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้ มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มี การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มีการถามว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีการบัญญัติเรื่อง องค์กรอิสระ ควรนำเรื่ององค์กรอิสระ เช่น องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม มาบัญญัติไว้ในมาตรานี้ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่ต้องนำมาบัญญัติเพราะในวรรคหนึ่งได้กำหนดไว้แล้วว่าให้เป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดมีผลกระทบต่อค่านิยมทางสังคม วิถีชีวิตหรือสภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตั้งดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๕๒

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๕๒ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การให้เอกชนเข้าร่วมกับรัฐในดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หรือในการพัฒนาหรือใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ทำให้สาธารณูปโภคดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความผูกขาดของเอกชน การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างรัฐกับเอกชนต้องมีความเป็นธรรม และถ้ามีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการในการใช้สาธารณูปโภคดังกล่าวจากประชาชน รัฐต้องมีอำนาจควบคุมการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการนั้นเพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ใช้บริการ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความที่บัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่เป็นวรรคสอง ได้นำเอาหลักการของมาตรา ๘๔ (๑๐) และ (๑๑) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติ

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า การจัดสร้างโครงสร้างหรือโครงข่ายบริการสาธารณูปโภคขึ้นใหม่ในอนาคต รัฐอาจเปิดโอกาสให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนและได้รับสัมปทานในการดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนได้ โดยรัฐอาจไม่ต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดก็ได้

- สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานบางประเภท เอกชนเป็นผู้ได้รับสัมปทานในการให้บริการสาธารณะกับประชาชน และเรียกเก็บค่าบริการ ซึ่งในขั้นตอนการเสนอโครงการต่างๆ จะเสนอรายละเอียดในการ

ดำเนินการตามโครงการและคิดค่าบริการที่ต่ำเพื่อให้ได้รับสัมปทานจากรัฐ และเมื่อได้รับสัมปทานจากรัฐแล้วมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เอกชนมักจะปรับขึ้นค่าบริการสาธารณูปโภคดังกล่าว ซึ่งการปรับขึ้นค่าบริการดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้บริการได้ เนื่องจากรัฐไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการควบคุมเรื่องค่าบริการได้ ดังนั้น ตามร่างวรรคสองที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอในประเด็นที่ให้รัฐมีอำนาจควบคุมการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการเพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ใช้บริการนั้น จะเป็นประโยชน์และสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเพิ่มความตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอในเรื่องให้รัฐมีอำนาจควบคุมการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการนั้นเพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ใช้บริการนั้น อาจเป็นการขัดกับหลักการในเรื่องการส่งเสริมการค้าเสรีได้ ดังนั้น จึงไม่ควรบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในร่างมาตรานี้

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า การให้บริการสาธารณูปโภคของรัฐ โดยรัฐได้แต่งตั้งกลุ่มบุคคลเข้าไปเป็นกรรมการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่บางบริษัทให้ได้รับสัมปทานในการยื่นขอเปิดประมูลในโครงการเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ ดังนั้น ควรมีการบัญญัติเพิ่มมาตรการเพื่อจัดเรื่องการเอื้อประโยชน์ระหว่างรัฐกับเอกชนเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณูปโภคขึ้นพื้นฐานด้วยวิธีการโอนงบประมาณไปดำเนินโครงการที่เอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชน

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในประเด็นเรื่องโครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานนั้น เดิมมีหลักคิดที่รัฐจะต้องเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด แต่ในปัจจุบันเอกชนเป็นผู้ลงทุนในโครงสร้างหรือโครงข่ายนั้นเอง ซึ่งอาจมีผลในการตีความในแง่ของกรรมสิทธิ์ของโครงสร้างหรือโครงข่ายที่เอกชนได้ลงทุน ซึ่งในกรณีดังกล่าวเห็นว่าหากเอกชนเป็นผู้ลงทุนในโครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานต่างๆ เอกชนย่อมมีกรรมสิทธิ์ในโครงสร้างหรือโครงข่ายนั้นๆ

ประธานกรรมการเสนอตัดความในวรรคสองที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ออกทั้งหมด และให้ใช้คำว่า “โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้” เป็นวรรคสองแทน กล่าวคือ การบัญญัติความวรรคสองดังกล่าวเป็นการบังคับรัฐมิให้นำเอาทรัพย์สินที่เป็นของรัฐอยู่เดิมด้วยวิธีการแปรรูปการให้บริการสาธารณูปโภคดังกล่าวตกเป็นของเอกชน สำหรับโครงสร้างหรือโครงข่ายที่เป็นการลงทุนขึ้นใหม่ที่ดำเนินการโดยเอกชน รัฐไม่มีอำนาจที่จะไปควบคุมให้โครงสร้างหรือโครงข่ายดังกล่าวตกเป็นของรัฐได้ รวมตลอดไปถึงเรื่องค่าบริการในการใช้บริการสาธารณูปโภค รัฐก็ไม่มีอำนาจในการควบคุมค่าบริการได้ เนื่องจากรัฐมิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในกิจการบริการสาธารณูปโภคนั้นๆ

- มีกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสาม ดังนี้ “ในการจัดให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร” แต่ทั้งนี้สามารถบังคับใช้แก่รัฐได้เท่านั้น ไม่สามารถบังคับใช้กับเอกชนได้

- เสนอเพิ่มความเป็นวรรคสี่ ดังนี้ “การให้เอกชนดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องคำนึงถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างรัฐและเอกชนอย่างเป็นธรรม และค่าบริการที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้บริการสาธารณูปโภคนั้น”

- การเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๕๒ นี้ จะทำให้เมื่อเกิดกรณีที่รัฐปฏิบัติไม่เป็นธรรมต่อเอกชน เอกชนจะสามารถใช้ความในวรรคนี้เพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงมีได้ จึงเห็นควรให้เพิ่มความดังกล่าว

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเพิ่มความเป็นพรรคสามดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ แต่ก็อาจถูกตีความได้ว่าเป็นการปกป้องเอกชน หรือปกป้องนายทุนได้ จึงไม่ควรเพิ่มความดังกล่าวเป็นพรรคสาม

- มีกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นพรรคสี่ ดังนี้ “การให้เอกชนดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามพรรคหนึ่ง รัฐต้องคำนึงถึงค่าบริการที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้บริการสาธารณูปโภคประกอบกัน” ซึ่งจะเป็นการคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

- ควรต้องมีการบัญญัติให้รัฐต้องได้รับทุนคืนจากการก่อสร้างสาธารณูปโภค เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และรถไฟฟ้าฟ้ามหานคร (MRT) หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การที่รัฐสร้างสาธารณูปโภค รัฐไม่ได้ต้องการทุนคืนแต่รัฐจะได้รับประโยชน์ในทางอื่น เช่น การสร้างถนน ประโยชน์คือความสะดวกสบายของประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ หากให้รัฐได้รับทุนคืนอาจก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน อาทิ ค่าโดยสารรถไฟฟ้าฟ้ามหานคร (MRT) ที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาคือการนำทรัพย์สินของรัฐไปหาประโยชน์ โดยรัฐเสียประโยชน์ เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ควรมีการคุ้มครองโดยกำหนดให้รัฐต้องดูแลไม่ให้ทรัพย์สินของรัฐถูกเอกชนนำไปหาประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม

- เสนอเพิ่มความเป็นพรรคสาม ดังนี้ “ในการนำกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือดำเนินการด้วยประการใด รัฐต้องรักษาประโยชน์ของรัฐอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชน และประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้ตามหลักธุรกิจทั่วไป”

- เสนอเพิ่มความเป็นพรรคสี่ ดังนี้ “ในการนำกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือดำเนินการด้วยประการใด รัฐต้องรักษาประโยชน์ของรัฐอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชน และประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้ตามหลักธุรกิจทั่วไป”

- หากรัฐธรรมนูญประกาศใช้ ความในพรรคสี่ที่เพิ่มขึ้นใหม่จะส่งผลอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีที่เป็นสัญญาเก่า รัฐธรรมนูญจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตรวจสอบสัญญาหรือการดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนการทำสัญญาใหม่ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในพรรคหนึ่งควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไร นอกจากตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความในพรรคหนึ่งเป็นการวางหลักว่ารัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาเมื่อไม่ได้ดำเนินการตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาน้ำท่วมถนนที่พทยา เนื่องจากการก่อสร้างไม่ได้เป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นต้น

- มีกรรมการสอบถามว่า ได้มีการบัญญัติเรื่องการห้ามการผูกขาดของเอกชนหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการได้มีการบัญญัติเรื่องการห้ามการผูกขาดไว้ในมาตรา ๗๑ แล้ว

- มีกรรมการสอบถามว่า ในกรณีที่มิบริษัทเอกชนต้องการลงทุนในสาธารณูปโภค โดยจะทำการลงทุนเองทั้งหมด เช่น การลงทุนในการเปลี่ยนน้ำเค็มเป็นน้ำจืดเพื่อการอุปโภคบริโภค จะสามารถดำเนินการได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในทางปฏิบัติไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากในการดำเนินการต้องมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการ ทั้งเรื่องการวางท่อส่งน้ำ หรือสิทธิในการส่งน้ำ เป็นต้น ดังนั้น ต้องให้รัฐเข้ามามีส่วนร่วม

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “สาธารณูปโภค” หมายรวมถึงการที่รัฐนำที่ดินไปให้เอกชนเช่าเพื่อทำประโยชน์หรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความว่า “สาธารณูปโภค” ในที่นี้มีความหมายเดียวกับคำว่า “public utility”

นอกจากนี้ ในอนาคตอาจมีโมเดลธุรกิจ (business model) ที่เหมาะสมกว่าการแปรรูปองค์การ (corporatization) หรือการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) ซึ่งการให้รัฐผูกขาดในทุกเรื่องจะเป็นการให้รัฐแบกรับภาระมากเกินไป อาจเปิดช่องให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดได้โดยกำหนดให้ต้องผ่านการทำประชาคม

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้

ในการจัดให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

ในการนำกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือดำเนินการด้วยประการใด รัฐต้องรักษาประโยชน์ของรัฐอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชน และประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้ตามหลักธุรกิจทั่วไป”

มาตรา ๕๓

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหาร จัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

นางจุรี วิจิตรวาทการ กรรมการ กล่าวว่า กลุ่มทางสังคมเสนอให้เพิ่มความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรานี้ ดังนี้ “มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหาร จัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ...”

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม เสนอเพิ่มความว่า “มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ได้เพิ่มความว่า “มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น” ไว้ใน
ร่างมาตรา ๔๔ แล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พัฒนา บริหาร จัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้
ประโยชน์จากศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิด
ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับ
ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๔

“มาตรา ๕๔ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือ
เป็นความลับของทางราชการ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก ทั้งนี้ ตามที่
กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอร่างมาตรา ๕๔ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ดังนี้

“มาตรา ๕๔ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของ ราชทัณฑ์ หน่วยงานของ
รัฐ ที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้อง
จัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๔ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๕๖

“มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในวงโคจรของดาวเทียมอันเป็นทรัพยากรของ
ชาติ ให้เป็นประโยชน์ของชาติและประชาชน

การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่หรือสิทธิในวงโคจรตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่ง
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุด
ของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้
ประโยชน์ด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องจัดให้มีองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการ
ดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในการนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการ
ป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภค โดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความ
จำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพใน
การรับรู้ หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคล
หรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการ
กำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่
กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีการเสนอตัดความว่า “สิทธิในวงโคจรของดาวเทียม” เนื่องจากสิทธิในวงโคจรของดาวเทียมเป็นส่วนหนึ่งของคลื่นความถี่อยู่แล้ว

- เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียม...” เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

- เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียมอันเป็น**ทรัพย์สิน**ของชาติ ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชาติและประชาชน” เนื่องจากคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียมอาจไม่ใช่ทรัพยากร และการใช้คลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียมควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชาติ

- เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งเป็นการแก้ไขคำให้สอดคล้องกันในทุกมาตรา

- เสนอตัดความว่า “หรือสิทธิในวงโคจร” ในวรรคสองออก เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมในวรรคหนึ่ง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียมอันเป็น**ทรัพย์สิน**ของชาติ เพื่อใช้ให้**ขึ้น**เกิดประโยชน์**ของ**แก่ชาติและประชาชน

การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่**หรือสิทธิในวงโคจร**ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ...”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรของดาวเทียมอันเป็น**ทรัพย์สิน**ของชาติ เพื่อใช้ให้**ขึ้น**เกิดประโยชน์**ของ**แก่ชาติและประชาชน

การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่**หรือสิทธิในวงโคจร**ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องจัดให้มีองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในการนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการกำหนด

สัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๗

“มาตรา ๕๗ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๗ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใด”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในร่างมาตรา ๕๕/๑ ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเช่นกัน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๗ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๕๘

“มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการเสนอเพิ่มเติมเป็นร่างมาตรา ๕๘/๑ ดังนี้ “ให้มีกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ ซึ่งรวมถึงการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง การงบประมาณ และการบริหารหนี้สาธารณะ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้นโยบายกึ่งการคลัง และหลักเกณฑ์ในการป้องกันการดำเนินนโยบายที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศและประโยชน์โดยรวมของประชาชนในระยะยาว”

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอเพิ่มเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำรายงานการรับจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน และควรกำหนดให้หน่วยงานที่มีเงินงบประมาณคงเหลือต้องส่งเงินงบประมาณดังกล่าวคืนคลังด้วย

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มเติมเป็นวรรคสอง เป็นดังนี้ “กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ รวมถึงการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ รวมตลอดถึงการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ”

มาตรา ๕๙

“มาตรา ๕๙ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีประชาชนเสนอให้ปรับปรุงความในร่างมาตรา ๕๙ โดยกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีมาตรการในการคุ้มครองประชาชนที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วย

- มาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิติดตามร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผู้เสนอให้นำหลักการในมาตราดังกล่าวมาบัญญัติในร่างมาตรานี้ด้วย

- การกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการปราบปรามหรือจัดการทุจริตโดยไม่มีกฎหมายหรือกลไกในการคุ้มครองแล้ว จะทำให้ประชาชนได้รับอันตรายจากการปราบปรามหรือจัดการทุจริต จึงควรกำหนดให้มีมาตรการในการคุ้มครองประชาชนที่มีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสหรือร้องขอให้มีการตรวจสอบการทุจริต

- จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนพบว่าประชาชนต้องการให้รัฐจัดให้มีกลไกที่จะทำให้ประชาชนมีบทบาทในการป้องกันปราบปรามหรือจัดการทุจริตได้อย่างปลอดภัย

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้ประชาชนสามารถป้องกันปราบปรามหรือจัดการทุจริตได้เอง อาจทำให้ประชาชนได้รับอันตรายได้ และเสนอเพิ่มความในวรรคหนึ่งเป็นดังนี้ “...และประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสโดยได้รับการคุ้มครองจากรัฐ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๙ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อ

ป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสโดยได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ”

มาตรา ๖๐

“มาตรา ๖๐ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีการเสนอตัดคำว่า “...ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ” ออก เนื่องจากความดังกล่าวจะทำให้ร่างบทบัญญัติในหมวดนี้ไม่สามารถใช้บังคับได้

- ร่างมาตรา ๖๐ อาจขัดแย้งกับความในร่างมาตรา ๔๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๐ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ”

มาตรา ๖๑

“มาตรา ๖๑ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาของประเทศและเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย การจัดทำ และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า คณะรัฐมนตรีเสนอว่าควรกำหนดเรื่องบทบาทของรัฐในเรื่องสหกรณ์ การผังเมือง การปฏิรูปที่ดิน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับด้านต่างๆ ในหมวดหน้าที่ของรัฐ และหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐด้วย

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า สมาชิกเสนอการปฏิรูปประเทศเสนอให้กำหนดให้มีการบูรณาการระหว่างหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐกับเรื่องยุทธศาสตร์ของชาติ และควรมีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการของรัฐด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สมาชิกเสนอการปฏิรูปประเทศ เสนอให้ใช้คำว่า “ต้อง” แทนคำว่า “พึง” ในวรรคหนึ่ง และในหมวดนี้ เพื่อให้รัฐดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ

นายชาติชาย ฌ เชียงใหม่ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า สมาชิกเสนอการปฏิรูปประเทศเสนอให้นำร่างมาตรา ๖๑ ไปกำหนดไว้ในหมวดปฏิรูป

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า มีความเห็นจากประชาชนและข้อเสนอแนะจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ต้องการให้นำเรื่องที่กำหนดไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ

บางเรื่องไปกำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐแทน นอกจากนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอให้นำความในร่างมาตรา ๖๑ ไปกำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในร่างมาตรา ๗๑ ได้กำหนดให้มีการจัดระบบเศรษฐกิจที่เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๒

“มาตรา ๖๒ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศโดยถือหลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน และไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน ให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ และคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติและของคนไทยในต่างประเทศ”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอให้นำหลักการตามความในมาตรา ๘๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มากำหนดไว้ในร่างมาตรา ๖๒ โดยกำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรคำนึงถึงประเทศเป็นหลักมากกว่าที่จะคำนึงถึงศักดิ์ศรีขององค์กร จึงเสนอให้คงความในร่างมาตรา ๖๒ ไว้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๒ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๙

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสอง ดังนี้ “รัฐพึงช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้เกษตรกรที่ยากไร้มีที่ดินทำกิน โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีความเห็นจากประชาชนเสนอให้กำหนดเรื่องการจัดหาแหล่งน้ำ และการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและการจัดหาแหล่งน้ำให้กับเกษตรกรด้วย

- เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองเป็นดังนี้ “...หรือวิธีอื่นใดตลอดจนการจัดการลุ่มน้ำเพื่อให้ทุกชุมชนมีน้ำเพียงพอ”

- ควรคำนึงถึงกลไกหรือวิทยาการสมัยใหม่ในการจัดหาแหล่งน้ำด้วย เช่น การกลั่นน้ำทะเลเป็นน้ำจืด เป็นต้น

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้มีการวางผังเมือง การพัฒนาและดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การกำหนดให้

มีการจัดหาแหล่งน้ำให้กับภาคการเกษตรไว้โดยเฉพาะ อาจทำให้ภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการต้องการให้มีการจัดหาแหล่งน้ำเช่นเดียวกัน จึงควรกำหนดให้มีการจัดสรรแหล่งน้ำอย่างเป็นธรรม และเสนอให้ใช้คำว่า “รัฐพึงต้อง” แทนคำว่า “รัฐพึง”

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ควรกำหนดให้มีการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อทุกอาชีพ มิใช่เป็นการจัดหาแหล่งน้ำให้กับภาคการเกษตรเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองมีวัตถุประสงค์ให้มีการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอ โดยให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการหาวิธีการจัดหาแหล่งน้ำ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ที่ดินเกษตรกรรมถือเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ที่ไม่สามารถทำการยึดเพื่อชำระหนี้หรือโอนเพื่อทำการอื่น เว้นแต่การโอนที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมเท่านั้น และเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสอง ดังนี้ “รัฐพึงช่วยเหลือและคุ้มครองให้เกษตรกรที่ยากไร้ให้มีที่ดินทำกิน โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด รวมตลอดทั้งการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้

รัฐพึงช่วยเหลือและคุ้มครองให้เกษตรกรที่ยากไร้ให้มีที่ดินทำกิน โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด รวมตลอดทั้งการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอ”

ในการนี้ ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๙/๑ ดังนี้

“มาตรา ๖๙/๑ รัฐพึงจัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เหมาะสม”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง เสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๖๙/๑ เป็นดังนี้ “...มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่”

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๙/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “มาตรา ๖๙/๑ รัฐพึงจัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปตามศักยภาพของที่ดินและเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๙/๑ ดังนี้

“มาตรา ๖๙/๑ รัฐพึงจัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปตามศักยภาพของที่ดินและเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย”

มาตรา ๗๑

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินการได้ประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ”

ประเด็นการพิจารณา

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ตัวแทนกลุ่มสหกรณ์ได้ยื่นเอกสารต่อคณะกรรมการสรุปได้ว่า สหกรณ์ในประเทศไทยแบ่งเป็นเจ็ดประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน จึงขอให้เพิ่มความในร่างรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพความมั่นคงให้แก่ระบบสหกรณ์ด้วย

นายเอียรชัย ณ นคร กรรมการ กล่าวว่า คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “...พร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม...”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม...” อาจไม่เหมาะสมที่จะกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำว่า “ยั่งยืน” จะมีความหมายที่ครอบคลุมถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ เสนอเพิ่มความในวรรคสาม ดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ”

มาตรา ๖๓

“มาตรา ๖๓ รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น

ในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน มีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าว”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๓ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๔

“มาตรา ๖๔ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และพึงเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๖๔ ความว่า “รัฐพึงต้องมีการประสานงานการให้บริการในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่เลือกปฏิบัติ”

ประธานกรรมการกล่าวว่า บทบัญญัติเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ควรบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๖๔ จะเหมาะสมมากกว่า อย่างไรก็ตาม หากตัดคำว่า “และพึงเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา” ออก และนำไปบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๖๕ ก็สามารถทำได้ แต่ควรตัดคำว่า “ทั้งนี้” ออก เพื่อให้ถ้อยคำกระชับยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๔ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ~~และพึงเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา~~ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๖๕

“มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาศิลปวิทยาการให้เกิดความรู้ การพัฒนาการ และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มาตรา ๘๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางปัญญา จึงควรเพิ่มเรื่องดังกล่าวในร่างมาตรา ๖๕ ด้วย

- คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอว่า ร่างมาตรา ๖๕ เป็นบทบัญญัติที่มีเนื้อหากว้างเกินไป จึงควรนำความในร่างมาตรา ๖๕ ไปบัญญัติไว้ในเรื่องการปฏิรูปในร่างมาตรา ๒๖๙ จะเหมาะสมมากกว่า

ประธานกรรมการกล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาศิลปวิทยาการเป็นเรื่องที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องดำเนินการเป็นปกติอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องที่ต้องบัญญัติไว้ในหมวดการปฏิรูป

นายธนาวุฒิ สัจจทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอให้เพิ่มบทบัญญัติเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

- มีกรรมการเสนอให้เพิ่มบทบัญญัติเรื่องการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในร่างมาตรา ๖๕ ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “ศิลปวิทยาการ” หมายความว่ารวมถึง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยแล้ว ทั้งนี้ การร่างรัฐธรรมนูญไม่ควรใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเฉพาะเกินไป ควรใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง ๆ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๖๕ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งส่งเสริมและคุ้มครองบุคคลที่มีความรู้และทรัพย์สินทางปัญญา แต่ในบางกรณีเกิดการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะผูกขาดมากเกินไป ดังนั้น ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นธรรมประกอบด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจจำเป็นต้องบัญญัติว่า “การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ต้องไม่เป็นการตัดโอกาสประชาชนผู้ยากไร้ในการเข้าถึง” อย่างไรก็ตาม การบัญญัติความลักษณะดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งจะส่งผลเสียในอนาคตได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๕ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๖

“มาตรา ๖๖ รัฐพึงอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และพึงจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ถ้อยคำในร่างมาตรา ๖๖ มีความซ้ำซ้อนกับเรื่องหน้าที่ของรัฐตามร่างมาตรา ๕๓ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๖ ให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๕๓ เพื่อป้องกันปัญหากฎหมายขัดกัน

นายธนาวุฒิ สัจจทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๕๓ เดิมเป็นเรื่องหน้าที่ของรัฐในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนร่างมาตรา ๖๖ เป็นเรื่องแนวนโยบายของรัฐในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังที่มีการเพิ่มเติมความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๕๓ จึงทำให้ความในร่างมาตรา ๕๓ และร่างมาตรา ๖๖ มีความซ้ำซ้อนกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๕๓ ความว่า “รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหาร จัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ” มีเนื้อหาที่ครอบคลุมความในร่างมาตรา ๖๖ แล้ว ทั้งนี้ การเพิ่มความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๕๓ ทำให้บทบัญญัติทั้งสองมาตรามีเนื้อหาเป็นอย่างเดียวกัน

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า เหตุที่เพิ่มความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๕๓ เนื่องจาก ศิลปะและวัฒนธรรมสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น หากมีการอนุรักษ์ คຸ່ມครอง บำรุงรักษา และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากศิลปะ วัฒนธรรม จะส่งผลดีต่อประชาชนและเศรษฐกิจ ของประเทศด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเพิ่มความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๕๓ และตัดความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๖๖ ออก จะทำให้สภาพบังคับของความในร่างมาตรา ๖๖ ลดลง

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความว่า “ศิลปะ วัฒนธรรม” ในร่างมาตรา ๕๓ ควรตัดออก และ นำร่างมาตรา ๖๖ ไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เกิดสภาพบังคับที่เคร่งครัดยิ่งขึ้น

- ร่างมาตรา ๖๖ และร่างมาตรา ๕๓ ควรบัญญัติเพียงมาตราใดมาตราหนึ่ง โดยบัญญัติให้เป็น หน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การนำร่างมาตรา ๖๖ ไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ อาจเกิดปัญหาว่ารัฐจะสามารถดำเนินการตามความดังกล่าวได้หรือไม่

- คำว่า “พึง” กับคำว่า “ต้อง” ใช้ในความหมายที่ต่างกัน โดยตามพจนานุกรม คำว่า “พึง” มีสอง ความหมาย คือ หากใช้ในความหมายว่า “ยอมตาม” คำว่า “พึง” แปลว่า “ควร” แต่ถ้าใช้ในความหมายว่า “จำเป็น” คำว่า “พึง” แปลว่า “ต้อง”

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “พึง” ใช้ในความหมายที่ไม่เคร่งครัด ซึ่งใช้สำหรับหมวด แนวนโยบายแห่งรัฐ ส่วนคำว่า “ต้อง” ใช้ในความหมายที่เคร่งครัด ซึ่งใช้สำหรับหมวดหน้าที่ของรัฐ

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ร่างมาตรา ๖๖ มีสาระสำคัญให้รัฐพึงจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงควรคงความในร่างมาตรา ๖๖ และนำไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ ส่วนร่างมาตรา ๕๓ สามารถตัด ออกได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คຸ່ມครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหาร จัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ ประโยชน์จาก **ศิลปะ วัฒนธรรม** ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิด ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับ ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒. ตัดความในร่างมาตรา ๖๖ ออกทั้งมาตรา และนำไปบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๕๓/๑ ในหมวด หน้าที่ของรัฐ ดังนี้

“มาตรา ๕๓/๑ รัฐต้องอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย”

มาตรา ๖๗

“มาตรา ๖๗ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย”

ประเด็นการพิจารณา

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ กล่าวว่า จากการรับฟังความคิดเห็นมีผู้แสดงความเห็นว่าปัญหาการไม่ได้รับการรับรองให้เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขในปัจจุบัน ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๗ เป็นความว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี...” เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ปัญหาการไม่ได้รับการรับรองให้เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ต้องแก้ไขเรื่องการบัญญัติหลักเกณฑ์ของผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลได้รับสัญชาติไทยซึ่งได้แก่กระทรวงมหาดไทย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๗ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๘

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการสร้างสรรค์สุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ยากไร้ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรบัญญัติเรื่องการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐด้วย ดังนั้น เสนอเพิ่มเติมความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๖๘ ดังนี้ “ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นที่แตกต่างกันของเพศที่แตกต่างกัน”

นางจรี วิจิตรวาทการ กรรมการ กล่าวว่า การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ต้องคำนึงถึงความต้องการของเพศหญิงและเพศชาย รวมถึงความต้องการของบุคคลที่มีลักษณะหรือสถานะที่แตกต่างกันด้วย

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการ ที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคลที่แตกต่างกันอย่างเป็นธรรม”

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า สภาองค์กรชุมชนเสนอว่า ร่างมาตรา ๖๘ วรรคสอง ควรเพิ่มคำว่า “ผู้ด้อยโอกาส” เพื่อให้บุคคลผู้ด้อยโอกาสได้รับความคุ้มครอง นอกจากนั้น เพื่อให้ถ้อยคำใน

ร่างมาตรา ๖๘ วรรคสอง สอดคล้องกับความในร่างมาตรา ๒๗ วรรคสี่ ที่แก้ไขใหม่ ควรแก้ไขคำว่า “ผู้พิการ” เป็นคำว่า “คนพิการ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริม และพัฒนาการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว”

ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ที่แตกต่างกันอย่างเป็นธรรม”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๓๕ นาฬิกา

นายเผ่าพันธุ์ นวลส่ง
 นิติกรชำนาญการ
 นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร
 วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 นายสกันธ์ พรหมบุญตา
 นิติกรชำนาญการ
 นายนฤพนธ์ ฐลีจันทร์
 นิติกรปฏิบัติการ
 ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
 ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
 สำนักกรรมาธิการ ๒
 ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์